

A. Eibink, de schrijvers door J. W. F. Werumeus Buning, de toneelspelers door Hans van Meerten. 'Van Gilse en van der Veen waren van het begin af de felsten', schreef Bruin later.¹ Het bleef niet bij één vergadering want men realiseerde zich dat men, als men werkelijk de strijd met de Kultuurkamer aanbod (een protest bij de *Reichskommissar* zou natuurlijk gevolgd moeten worden door een persoonlijke weigering om zich bij de Kultuurkamer te melden), voor grote sociale problemen kwam te staan. Hans van Meerten had die problemen al ervaren: de onmogelijkheid om toneelspelers te steunen die de uitoefening van hun vak zouden staken, was een van de factoren geweest waarom maar zo weinig acteurs en actrices het toneel verlaten hadden toen hun Joodse collega's de laan uitgestuurd waren. Het was dan ook van Meerten die in het comité met klem ging betogen dat een algemeen steunfonds nodig was. Dat leidde tot verdere besprekingen waarbij ook mr. van Royen eenmaal aanwezig was. Deze meende te weten dat de katholieke kerk al een eigen steunfonds bezat; ook was hij bereid, de gelden te gaan verzamelen. Dat dat voldoende zou opleveren, was niet zeker – duidelijk was wel dat men, beginnend met een protest bij Seyss-Inquart, meer en meer de illegale weg op zou gaan. Dat had gevolgen voor de samenstelling van het comité. Sjollema werd door Jan Wiegers vervangen en Werumeus Buning, afkerig van 'Indiaantje spelen', zoals hij zei,² door prof. dr. N. A. Donkersloot ('Anthonie Donker'); in plaats van van Meerten tenslotte, die het te druk kreeg met de voorbereiding van een aparte steunactie voor de toneelkunstenaars, ging Ben Groeneveld aan de besprekingen deelnemen waarbij nu ook een vertegenwoordigster van de kunstnijverheid aanwezig was, Erna van Osselen. Bruin was het die in die besprekingen zijn vriend prof. Heringa introduceerde; hij wist dat deze nauw betrokken was bij Medisch Contact dat in november-december met zijn actie om alle artsen een protestschrijven aan Seyss-Inquart te laten ondertekenen, zoveel succes had. Heringa's 'pleidooi voor een manifest overwon', aldus weer Bruin, 'de twijfel aangaande het nut daarvan.'³ Donkersloot schreef een concept-tekst en men werd het daar uiteindelijk, nu ook in aanwezigheid van de musicoloog dr. K. Ph. Bernet Kempers, over eens, al vonden van Gilse en van der Veen de tekst eigenlijk lang niet scherp genoeg. Veel tijd voor lange discussies had men evenwel niet meer: op 22 januari '42 verscheen het bericht in de pers dat twee gilden 'ingesteld' waren (en dat dus ook de Kultuurkamer zou gaan functioneren!): het Persgilde en het Gilde voor Theater en Dans. Hier vloeyde uit voort dat de toneelspelers zich uiterlijk 19 februari bij de Kultuurkamer zouden moeten aanmelden; vier

¹ Wieger Bruin: Verslag, 16 aug. 1955, p. 1 (Doc II-395, b-1). ² A.v. ³ A.v., p. 2.